

КОНКУРЕНТНІ ЗАСАДИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Інтеграційні процеси, що відбуваються у світі створюють конкурентні переваги для вітчизняної економіки і мають розгалужену структуру. Серед таких важелів можна виділити: наявність висококваліфікованих трудових ресурсів при відносно низькій вартості робочої сили; вигідно розміщені сільськогосподарські угіддя та сприятливі природно-кліматичні умови; значні вільні виробничі площі, що дозволяє нарощувати виробництво з відносно незначними витратами; вигідне положення і розвинена транспортна інфраструктура. Конкурентоспроможність національної економіки – це вирішальна засада, яка необхідна при розв'язанні проблем лібералізації зовнішньоекономічних зв'язків і рівня «відчиненості» економіки [9]. Тому завданням державного регулювання зовнішньоекономічного процесу стає створення умов реалізації конкурентних переваг вітчизняної економіки.

Глобалізаційні та інтеграційні процеси світової економіки істотно змінюють умови міжнародної економічної діяльності підприємств: впроваджуються нові методи і технології формування міжнародних конкурентних переваг, посилюється турбулентність і розширюється спектр реально діючих суб'єктів світових ринків та підвищуються вимоги до менеджменту підприємств у прийнятті якісних управлінських рішень. Такі зміни посилюють конкурентну боротьбу на світовому ринку та спричиняють появу нових проблем у зовнішньоекономічній діяльності вітчизняних підприємств, серед яких особливо актуальним постає завдання розробки та реалізації дієвих конкурентних стратегій міжнародного економічної діяльності та розвитку підприємства [2].

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні здійснюється згідно з принципами, визначеними у ст. 2 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», з метою: забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку; стимулювання прогресивних структурних змін в економіці, в т.ч. зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; створення найбільш сприятливих умов для залучення економіки України в систему світового поділу праці та її наближення до ринкових структур розвинутих зарубіжних країн [1].

Розвиток міжнародної економічної діяльності –

це суттєвий чинник підвищення ефективності господарської діяльності як на рівні окремих підприємств, так і в масштабах усієї країни [2]. Міжнародні економічні зв'язки відіграють важливу роль в національній економіці, забезпечують економічне зростання та впливають на формування конкурентного ринкового середовища. Кожен третій український продукт або послуга реалізуються за допомогою міжнародних економічних зв'язків, що відіграють значну роль у національній економіці та істотно впливають на темпи економічного зростання та створення конкурентного ринкового середовища. Істотне зростання взаємозалежності країн та регіонів, спонукає до підвищення економічної активності в міжнародному просторі, а отже питання формування ефективної конкурентної стратегії розвитку міжнародної економічної діяльності як країни в цілому, так регіонів і зокрема підприємства, як первісного елемента світової та національної господарських систем, стає все більш актуальним.

Міжнародна економічна діяльність підприємства є важливим чинником міжнародних економічних відносин, який сприяє посиленню міжнародної конкурентної боротьби підприємств на світових ринках [3]. Це складова частина діяльності підприємства, яка визначається як сукупність виробничо-господарських, організаційно-економічних та оперативно-комерційних функцій відповідно до міжнародних економічних зв'язків держави, пов'язаних із виходом підприємства на зовнішній ринок та участю у міжнародних економічних операціях. Напрямки, форми та методи міжнародної економічної діяльності підприємства визначаються відповідно до цілей та завдань підприємства щодо його функціонування та розвитку.

Ефективне функціонування будь-якого підприємства в сучасному міжнародному економічному середовищі можливе лише за наявності в нього конкурентної стратегії розвитку міжнародної економічної діяльності [7]. Вихід підприємства на зовнішні ринки або розгортання будь-якого іншого виду міжнародної економічної діяльності, передбачає перш за все розроблення відповідної стратегії. Існують різні аспекти теорії і практики розроблення стратегій міжнародної економічної діяльності підприємств, які є невід'ємною складовою механізму розвитку підприємства в цілому [6]. Як організаційно-

економічний механізм слід розглядати комплексну систему, що складається із системи забезпечення, функціональної та цільової системи, які містять певну сукупність організаційних і економічних важелів, котрі впливають на економічні і організаційні параметри системи розвитку підприємства з метою забезпечення ефективності міжнародної економічної діяльності підприємства та отримання конкурентних переваг [5].

Формування та реалізація конкурентної стратегії розвитку міжнародної економічної діяльності підприємства має свої особливості та включає низку етапів, які не враховуються при розробці будь-якої іншої стратегії: дослідження потреб споживачів та аналіз попиту і пропозиції потенційного ринку збуту, та формування, відповідно до цього, переліку видів продукції для виходу на ці ринки; оцінка конкурентоспроможності підприємства на потенційному ринку; оцінювання витрат на всіх етапах життєвого циклу продукції з урахуванням масштабів виробництва, специфіки та географії зовнішніх ринків, на яких вона буде реалізовуватися. Необхідними етапами для виходу на міжнародний ринок підприємства є визначення можливих каналів збуту та форм виходу на зовнішні ринки [4]. При втіленні міжнародної економічної стратегії підприємство також повинно здійснювати управління реалізацією розробленої стратегії, виконуючи при цьому облік, контроль та аналіз виконання стратегії, а також, в разі необхідності, ухвалення рішень щодо уточнення конкурентної стратегії розвитку міжнародної економічної діяльності підприємства. Розробка заходів щодо розвитку міжнародної економічної діяльності підприємства та її оптимізації також відіграють значну роль в досягненні успіху підприємством на міжнародній арені.

Економісти виокремлюють такі особливості процесів управління конкурентними перевагами у сучасних умовах: надійність та характер конкурентних переваг визначається системністю та комплексністю роботи підприємства у цьому напрямі; розвиток та ускладнення зовнішнього середовища визначає необхідність пошуку нових джерел конкурентних переваг; багаторівневність розвитку світових ринків зумовлює бажання підприємств одночасно використовувати і чинники високого рівня (інновації, кваліфікація, технології), і чинники традиційні (доступ до дешевих джерел сировини, розширення ринків збуту, нарощування обсягів виробництва); технологічні конкурентні переваги стають все більш доступними для підприємств з країн, що розвиваються; досить великий перелік конкурентних переваг потребує формування значних фінансових та унікальних кадрових ресурсів, що обмежує можливості динамічного розвитку підприємств з країн, що розвиваються [8]. Не зважаючи на те, що в попередні роки саме міжнародна торгівля, як форма міжнародної економічної діяльності, набула найбільшого розповсюдження, конкурентна стратегія розвитку міжнародної економічної

діяльності підприємства не повинна зводитися виключно до сировинно-продуктової експортно-імпоротної орієнтації як основного джерела зростання економіки. Важливе значення також має розвиток міжнародного співробітництва в інноваційній, технологічній, інвестиційній та інших сферах міжнародної економічної діяльності. Завдання розроблення ефективної конкурентної стратегії міжнародної економічної діяльності підприємства, а також впровадження дійових систем стратегічного управління міжнародною діяльністю підприємства є актуальним моментом розвитку та успішного функціонування підприємства в міжнародному конкурентному середовищі. Вирішення цього питання вимагає значної уваги та подальшої розбудови відповідного теоретико-методичного забезпечення, адекватного тенденціям зростаючої нестабільності середовища міжнародного бізнесу. Не існує єдиного правильного підходу до визначення конкурентних переваг зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Отже, під час оцінювання, прогнозування та управління конкурентоспроможністю підприємства необхідно враховувати усю сукупність внутрішніх та зовнішніх чинників, що вплинули чи потенційно можуть вплинути на її формування.

Список літератури

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (остання редакція від 07.02.2019) // Відом. Верхов. Ради України. – 1991. – № 29. – Ст. 377.
2. Вернюк Н. О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Н. О. Вернюк, Л. В. Клименко, І. М. Новак] ; Уман. нац. ун-т садівництва. – Умань : Сочінський. – 2012. – 322 с.
3. Дідківський М. І. Міжнародна економічна діяльність підприємств: навч. посіб. / М. І. Дідківський. – К.: Знання, 2006. – 462 с.
4. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Зовнішньоекономічна діяльність: Термінологічний словник. – К.: Кондор, 2017. – 168с.
5. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. О. Новак та ін. / Нац. авіац. ун-т, Нац. ун-т харч. технологій. – К.: Кондор, 2012. – 493 с.
6. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Теоретичні та прикладні засади менеджменту: Навч. посібн. – 2-вид. доп. І перероб. – Львів: НУ «Львівська політехніка», «Інтелект-Захід», 2013. – 352 с.
7. Кульман А. А. Экономические механизмы / А. А. Кульман: пер. с фр.; под общ. ред. Н. И. Хрусталевой. – М.: Прогресс; Универс, 2009. – 192 с.
8. Торгова Л. В. Основи міжнародної економічної діяльності: навч.-метод. посіб. / Л. В. Торгова, О. В. Хитра. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2006. – 512 с.
9. Хрупович С. Є. Зовнішньоекономічна

діяльність підприємств : навч. посіб. /
С. Є. Хрупович. / Тернопільський НТУ ім. І. Пулюя.
– Вид. : Тернопіль. – 2017. – 137 с.